

Лисенко Олександр Васильович,
кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник відділу
Історії України XIX – початку XX ст.
Інституту історії України НАН України
(Київ) Україна, lyssenko_@ukr.net

Андрусишин Богдан Іванович,
доктор історичних наук, професор,
декан Факультету політології і права
НПУ імені М.П. Драгоманова
(Київ) Україна, abihorse@ukr.net

**Рецензія на монографію кандидата історичних наук,
викладача Маріупольського державного університету
Романцової Н.І. «Михайло Грушевський в історичній науці
(1890–1934). Проблема в українській історіографії».**

Актуальність та новизна монографії монографія Н.І. Романцової полягає в тому, що це перше в українській історичній науці узагальнююче комплексне історіографічне дослідження щодо наукової, громадської та політичної діяльності М. Грушевського. Цього безумовного здобутку авторові вдалося досягти завдяки розширенню кола історіографічних джерел, застосуванню модерних методологічних підходів, нової інтелектуальної та соціокультурної історії, певних кліометричних методів історіографічного дослідження.

Постановка дослідних завдань, визначення мети, об'єкту, предмету, географічних і хронологічних меж дослідження, методологічне оснащення, практичне значення роботи та загальне оформлення монографії також не викликають заперечень. У рамках дослідження авторові вдалося запропонувати свій варіант відповідей на дослідницькі завдання, виявити та належним чином опрацювати достатньо представницьку джерельну базу.

Практичне значення роботи полягає в можливості використання основних положень і висновків монографії при підготовці узагальнюючих праць з історії, написанні підручників для викладання навчальних курсів з історії України та спецкурсів історичного спрямування. Отримані результати допоможуть науковцям краще орієнтуватися у величезному масиві літератури та неупереджено підходити до її вивчення.

Автор довів, що М. Грушевський був насамперед фахівцем, який майже все своє професійне життя присвятив розробці новітньої концепції історії України, і сам же втілював її у реальне життя на посту очільника Центральної

Ради. У монографії показано, як теоретичні надбання М. Грушевського ставали йому в пригоді для практичної роботи по розбудові молоді незалежної Української держави у 1917–1918 рр., і як, в свою чергу, потреби державотворення суттєво впливали на творчий доробок вченого перетворюючи його з автора монументальних, академічних праць, таких, як всесвітньо відома «Історія України-Руси», на публіциста, чиї твори в умовах революційних подій слугували чудовим агітаційно-пропагандистським матеріалом, зрозумілим для простого українського селянина чи робітника. Цікавим, хоча й дискусійним, є розділ монографії, в якому автор розглядає причини повернення М. Грушевського до більшовицького Радянського Союзу в березні 1924 р.

Дослідження складається зі вступу, шістьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Автор довів, що відповідно до наукового завдання в роботі правильно визначено предмет й об'єкт, мету та завдання дослідження, обґрунтовано окреслено його хронологічні межі.

Імпонують об'єктивні висновки, що відповідають поставленим у дослідженні завданням, відображають наукову новизну роботи.

Проте, на нашу думку, в монографії потрібно було більш критично поставитися до подій так званої «перебудови», коли комуністична влада намагалася нав'язати суспільству думку про хорошого В. Леніна з його НЕПом, якому буцімто повірив і якого повністю підтримав М. Грушевський, і поганого Й. Сталіна, котрий цей НЕП згорнув і знищив і українську інтелігенцію, і так звану «ленінську гвардію». Можливо, якась дешифрація правди в цій демагогії й присутня, але, все таки, не зважаючи на свої непотрібні загравання з більшовиками, М. Грушевський в історії назавжди залишиться прихильником ринково-демократичних відносин, чи то буржуазних відносин, і незалежної Української держави. Тому звинувачувати українського історика В. Сарбея за те, що він називав М. Грушевського «буржуазним націоналістом» сьогодні не правильно і не зрозуміло для тих, кому ще не має 40 років. Адже для них слова капіталізм і націоналізм мають позитивне значення, на відміну від комуністичного «пролетарського інтернаціоналізму». Однак, висловлені зауваження не впливають на наукову цінність монографії Н.І. Романцової «Михайло Грушевський в історичній науці (1890–1934 рр.)». Проблема в українській історіографії». Дана наукова праця – це самостійна, актуальна, новаторська за своєю концепцією робота, котра відповідає всім сучасним вимогам.